

Nr 42

Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i lagen (1964: 63) om kommunal beredskap; given Stockholms slott den 12 februari 1971.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden, föreslå riksdagen att bifalla det förslag om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

SVANTE LUNDKVIST

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås lagändring som gör det möjligt att bestämma statsbidrag vid kommunal beredskapsplanläggning, som sker första gången, med hänsyn till en schablonmässigt beräknad kostnad för planläggningen i stället för som f. n. efter utredning om den verkliga kostnaden.

Förslag till**Lag om ändring i lagen (1964: 63) om kommunal beredskap**

Härigenom förordnas, att 16 § lagen (1964: 63) om kommunal beredskap skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Har kommun jämlikt 7 § upprättat särskild plan, som godkänts av länsstyrelsen, äger kommunen erhålla statsbidrag med 90 procent eller den större del av planläggningskostnadens belopp som Konungen medgiver, allt i den mån kostnaden kan anses skälig.

Föreslagen lydelse

16 §

Har kommun jämlikt 7 § upprättat särskild plan, som godkänts av länsstyrelsen, äger kommunen erhålla statsbidrag med 90 procent eller den större del av planläggningskostnadens belopp som Konungen medgiver, allt i den mån kostnaden kan anses skälig. *När plan första gången upprättas, skall planläggningskostnaden beräknas efter grunder som Konungen fastställer. Kommunen äger dock erhålla statsbidrag enligt första punkten, om kommunen gör framställning därom till länsstyrelsen inom två månader från den dag då kommunen fick del av förordnandet om planläggningen.*

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

**Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 12 februari 1971.**

Närvarande: Statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, ASP-LING, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT.

Chefen för civildepartementet, statsrådet Lundkvist, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *schablonmässig beräkning av statsbidraget för kostnad för kommunal beredskapsplanläggning* och anför.

I lagen (1964: 63) om kommunal beredskap (ändrad 1966: 104) regleras kommunernas uppgifter under civilförsvarsberedskap, skyldigheten för kommun att planlägga och vidta andra förberedelser avseende den kommunala beredskapen samt organisationen och finansieringen av verksamheten.

Enligt 7 § första stycket lagen om kommunal beredskap åligger det kommun att efter förordnande av länsstyrelsen upprätta och anta särskild plan med redovisning av kommunens beredskapsförberedelser samt underställa länsstyrelsen planen för godkännande. Länsstyrelsen äger, enligt paragrafens andra stycke, under viss förutsättning förordna om revision av kommunala beredskapsplaner. För kommuns kostnad för upprättande av plan som godkänts av länsstyrelsen utgår enligt 16 § samma lag statsbidrag med 90 % av skälig planläggningskostnad. Kungl. Maj:t kan dock bestämma att bidrag skall utgå med större del av skälig kostnad än 90 %. Rätten till statsbidrag för kostnader för kommunal beredskapsplan är alltså – i fråga om både plan som upprättas första gången och revision av plan – beroende av om länsstyrelsen **förordnat** att planen skall redovisas till länsstyrelsen för godkännande.

Genom beslut den 15 mars 1968 uppdrog Kungl. Maj:t åt riksnämnden för kommunal beredskap att låta verkställa provplanläggning av den kommunala beredskapen. Enligt beslutet fick riksnämnden i uppgift bl. a. att senast den 1 juni 1970 inkomma till Kungl. Maj:t med en beräkning av statsbidragskostnaderna för genomförande och vidmakthållande av en kommunal beredskapsplanläggning. Riksnämnden skulle därvid bl. a. undersöka möjligheterna att med bibehållen bidragsnivå utge på schablonmässiga grunder beräknade statsbidrag för kommunernas planläggningskostnader.

Riksnämndens erfarenheter och förslag med anledning av den verkställda provplanläggningen har redovisats i nämndens promemoria den

20 maj 1970 »Provplanläggning av den kommunala beredskapen 1968–1970». I fråga om grunderna för statsbidragen anför riksnämnden i memorian att nuvarande ordning enligt vilken bidrag utgår för de verkliga kostnaderna i den mån dessa är skäligen – vilken ordning förutsätter att kostnaderna för olika delplaner och göromål anges noggrant – fört med sig vissa problem. Den ganska omfattande tids- och kostnadsredovisning som är nödvändig har sålunda i många provplanläggningskommuner varit besvärande för den planläggande personalen. Det för en kommun i regel omfattande blankettmaterialet har senare måst granskas av länsstyrelsen som har att bedöma skäligheten av de redovisade kostnaderna. Viss granskning av uppgifter har slutligen skett i riksnämnden i samband med medelsfördelningen. En övergång till ett system med schablonmässigt beräknade statsbidrag skulle medföra administrativa vinster, låt vara att storleken av dessa inte kan bestämmas närmare. Schablonmässigt beräknade statsbidrag skulle med hänsyn till det anförda vara att föredra. En ytterligare fördel med ett sådant system är att det torde vara ägnat att underlätta olika statliga organs planerings- och budgeteringsarbeten och därvid ge dem möjlighet att med större säkerhet än tidigare anvisa medel för viss önskad beredskapsplanläggning. Slutligen kan kommunernas uppläggning och genomförande av planläggningsarbetet väntas få en rationell inriktning om ett system med schablonbidrag införs. En förutsättning för övergång till ett system med schablonersättningar är dock enligt riksnämnden att detta får en rättvis och samtidigt för kommunerna tillräckligt attraktiv utformning.

Riksnämnden har gjort vissa undersökningar av vilka faktorer som påverkar planläggningskostnaderna. Nämnden har därvid inte funnit något samband med kommunens beredskapsstruktur eller liknande faktorer. Den enda faktor som nämnden funnit vara av betydelse är kommunens invånarantal i fredstid.

Nämnden redovisar ett förslag till 90-procentigt schablonbidrag grundat på en kostnadsprognos för samtliga kommuner i landet som ännu inte genomfört planläggningen. Totalkostnaderna torde enligt nämnden ha kunnat beräknas med ganska hög grad av sannolikhet. För enskilda kommuner kan dock relativt stora avvikelser från de beräknade kostnaderna förekomma. De i förslaget upptagna schablonbidragen kan sålunda för 75 % av kommunerna väntas motsvara minst 90 % av kommunernas faktiska planläggningskostnader, medan bidragen för 25 % av kommunerna kan väntas understiga 90 % av nämnda kostnader. Med hänsyn till det sagda bör enligt nämndens mening kommun, som anmäler önskemål därom inom viss tid, kunna få ersättning med lägst 90 % av redovisad verklig kostnad som är skälig i stället för schablonersättning. Med de schablonbidrag som riksnämnden föreslår anser sig emellertid nämnden ha skäl anta att kommunerna allmänt godtar schablonersättningar.

Riksnämnden framhåller att det i och för sig från administrativ synpunkt skulle vara önskvärt att också statsbidrag till revision av kommunala beredskapsplaner kunde bestämmas enligt schablonmässiga grunder. Nämnden har dock funnit det omöjligt att utarbeta någon schablonregel som tillgodoser rimliga anspråk på skälighet då det gäller att bestämma storleken av statsbidrag för planrevision. Därför förordar nämnden att i fråga om statsbidrag till kostnader för planrevision hittills gällande bidragsordning skall tillämpas.

Riksnämnden föreslår på grund av det anförda att statsbidrag till kommunerna för beredskapsplan, som upprättas första gången, skall utgå med ett schablonmässigt beräknat belopp. Dock skall enligt förslaget kommun ha möjlighet att, inom en månad efter det kommunen mottagit planläggningsförordnande, till länsstyrelsen anmäla önskemål om ersättning för verklig kostnad.

Över riksnämndens promemoria har efter remiss yttranden avgetts av civilförsvarsstyrelsen, socialstyrelsen, statens vägverk, sjöfartsverket, transportnämnden, riksrevisionsverket, centrala folkbokförings- och uppbördsnämnden, skolöverstyrelsen, statens jordbruksnämnd, statens naturvårdsverk, överstyrelsen för ekonomiskt försvar, statens vattenfallsverk, länsstyrelserna i Stockholms, Södermanlands, Kronobergs, Malmöhus, Göteborgs och Bohus och Jämtlands län samt Svenska kommunförbundet.

Av remissinstanserna uttalar sig *riksrevisionsverket*, *skolöverstyrelsen*, *överstyrelsen för ekonomiskt försvar*, *vattenfallsverket*, *samtliga länsstyrelser* och *kommunförbundet* direkt för riksnämndens förslag om schablonmässigt beräknade statsbidrag. Övriga remissinstanser har ingen erinran mot förslaget. I den mån remissinstanserna motiverar sin ståndpunkt sker det i allmänhet genom återopande av samma skäl som riksnämnden anfört. *Länsstyrelsen i Stockholms län* anför för sin del.

Systemet med schablonersättning är administrativt enkelt och kommer tveklöst att reducera administrationskostnaderna. Det torde inte vara möjligt att med fog hävda att schablonersättning skulle vara ofördelaktig för staten genom att den skulle leda till onödigt höga kostnader. Att bedöma vad som kan anses vara skälig kostnad för en viss planläggning är en utomordentligt svår uppgift eftersom det inte finns några säkra kriterier. Det torde inte finnas något direkt samband mellan kostnaden för planläggningen och planens kvalitet. I de fall schablonersättning skulle visa sig ofördelaktig för en kommun behöver detta därför inte återspeglas i planen. Planens kvalitet torde huvudsakligen hänga samman med planläggningsledarens kvalitet. Med hänsyn härtill vill länsstyrelsen förorda det föreslagna systemet med schablonersättningar. Länsstyrelsen ifrågasätter dock om inte den föreslagna fristen om en månad är alltför kort. Länsstyrelsen bör möjligen tilläggas befogenhet att förlänga fristen till högst tre månader. Därigenom bereds kommunen bättre möjlighet att överblicka vilket alternativ som är fördelaktigast.

Vid planläggningen av den kommunala beredskapen är det angeläget att sådana metoder används att personal och andra resurser inte tas i anspråk i onödan. Den av riksnämnden nu avslutade provplanläggningen har genomförts med bl. a. detta mål för ögonen. Därvid har bland åtskilliga andra sätt att göra rationaliseringsvinster visats på möjligheten att förenkla förfarandet i fråga om kommunernas statsbidrag. Jag delar riksnämndens och samtliga remissinstansers uppfattning att rationaliseringsvinster kan göras om statsbidragen, när plan upprättas första gången, fastställs på grundval av en schablonmässig beräkning av kommunernas kostnader i stället för som f. n. efter utredning i varje särskilt fall av kommunernas faktiska kostnad. Möjlighet bör därför öppnas att tillämpa en sådan ordning. Härför krävs ändring i bestämmelserna om statsbidrag för planläggningskostnader i 16 § lagen om kommunal beredskap, enligt vilket lagrum statsbidraget skall utgöra viss del – 90 % eller mer – av kommunens kostnad, i den mån den är skälig. Som riksnämnden utan gensaga från remissinstanserna anfört bör emellertid kommun som vill ha statsbidrag på grundval av sina faktiska kostnader fortfarande ha rätt till det. Av praktiska skäl bör dock krävas att kommunen inom två månader från det kommunen fått del av planläggningsförordnandet gör framställning härom.

Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa grunder för beräkningen av statsbidraget för de fall sådant inte skall utgå på grundval av de faktiska kostnaderna. Under förutsättning att statsmakterna godtar den ordning som jag förordat nu, avser jag att föreslå Kungl. Maj:t att fastställa sådana grunder i huvudsaklig överensstämmelse med det förslag härom som riksnämnden utarbetat och som i allt väsentligt lämnats utan erinran av remissinstanserna.

Lagändringen bör träda i kraft snarast möjligt.

Under återopande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att antaga inom civildepartementet upprättat förslag till *lag om ändring i lagen (1964: 63) om kommunal beredskap*.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten